

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROTURSKAPUR

Nr. 14

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 40 oyru á
1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 15. apríl 1944.

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárið

18. árg.

ONGLANDS POLITIKKUR AFTANÁ KRÍGGIÐ

II

Brot úr grein av George Ridley
parlamentslimi.

Arbeðaraflokkurin fyrsta mál er
at tryggja friðin.

Hann krevur, at alt, ið gjørligt
er, verður gjørt fyri at víska, at
ein góður mentunnar vøkstur kann
verða kring allan heimin uttan at
órógvast av »gangstarum«.

Ein international skipan má
verða sett á stovn.

Henda skipan má hava nóg stóra
styrki undir sínum valdi at tryggja
heiminum, at øll tey, allir teir
yvirgangskroppar, ið hava í kvitt-
anum við kríggi at órógvanna manna-
lívið, skulu við makt verða hildin
frá øllum tilikum royndum.

Henda skipan skal verða ein
samvirkandi kraft við so stórum
valdi og makt, at heimstryggjanin
skal vera álitandi.

Tá vilja øll veraldarlond kunna
fáa høvi at planleggja nýtsluna av
rikidøminum í verðini.

Verðin kann ikki fara undir ein
tilkan plán, um óttin fyri einum
kríggi hongur yvir henni.

Hesin óttin má burtur.

Viðvíkjandi eini veraldarplán-
leggjan er »The Atlantic Charter«
eitt skjal av miklum týðningi.

Hjá undirskrivarunum av hesum
skjali er tað ikki nóg mikið at
endurreisa og menna lívið, ment-
unnar- og figgjarstøðuna, í teirra
egnu býum, men teirra mál er
eisini at hevja mentunnar- og
figgjarstøðuna hjá øllum teimum
milliónum í londum, ið standa
aftarligari og eru styttri framkom-
in enn Bretland og Amerika.

Heima í Bretlandi vil verða
kraft ein høvudsmskipan.

Flokkurin hevur fingið hitt full-
komnasta prógv fyri, at hansara
krav um ein landsumfatandi plán-
ekonomi er beint og rættvist.
Hetta prógv kemur so greitt og
sterkt fram sum tað yvirhøvur
kann verða talan um í teirri av
øllum flokkum kravdu plánekonomi-
skari skipan av allari kriggsmegini
og allari landsins framleiðslu sum
er farin fram undir krignum.

Á ongan annan hátt er tað so
greitt borið fram í ljósið, at hin
nationala kraftin undan krignum
hevur verið tind burtur í einum
søpli av ofta skilaleysum og vesæl-
igum einstakum royndum fram

eftir fommum uttan minst vísu
fyri at virka sum eitt lið í heildar-
framleiðsluni av øllum tí, ið ikki
bert einstakum, men øllum menni-
skjum tervar. Einki hevur sum
tann plánekonomiska nýtslan av
teini menniskjaligu og »materiellu«
kreftunum nú undir krignum prógv-
að vesældømin og forbannilsli av
privatkapitalismuni í farnu tíðini.

Flokkurin hevur so stutt hina
fullu vísu fyri, at ein plánekonomi-
sk skipan í friðartíðum við øllum
krigssótta burturbeindum vil kunna
geva mannaættini, øllum menniskj-
um, tiggjuferðir betri og meiri av
øllum neyðsynjargóðum, andaligum
sum figgjarligum, enn t. d. Bretar
hava í dag, nú teir berjast fyri livi-
num imóti einum so øðiligum
figginda, og viga meginpartin av
megi síni í hesum bardaga.

Og bitíð merki í, at hitt bretska
fólkið sum heild kortini onga-
tíð hevur livað so væl sum nú.
Neyðin er úthýst hjá øllum, hvat
ið viðvíkjur fæði og klæði.

Tá ið Bretar í dag eru ferir
fyri at geva øllum landsins íbúgv-
um nóg mikið í dag, tá ið størstu
parturin av landsins arbeidsmegi
verður brúktur til framleiðslu av
so ræðuligum sum drápsvápnum,
hvussu mikið meiri vilja Bretar í
friðartíðum við nýtslu av somu
plánekonomiskari skipan ikki kunna
geva somu íbúgvum.

Hetta skilja allir menn, ið vilja
skilja.

Hetta skilja arbeidsmenn í dag
betri enn á nøkrum sinni, ikki at
tala um, tá ið vit aftrat tí nevnda
visa til hitt socialistiska Rusland,
sum nú stríðist sammett við hitt
kavrotna privatkapitalistiska Czar-
rusland.

Ein plánekonomisk skipan av
landbúnaðinum hevur bjargað
Bretlandi undir krignum, bjargað
tí frá at tapa vegna hungur og
hall, ið hevði verið í landinum,
um ikki landbúnaðurin var vorðin
plánekonomiskt umskipaður.

Hví skulu nógvir av Bretlands
landmonnum vera við at svelta í
friðartíðum, tá ið teir í kriggstíð-
um kunna vinna ivaleyst av land-
búnaðinum við einari plánekonomi-
skari skipan?

Vit ynskja milliónir av hesum,
ikki bert istaðin fyri tey, sum við
bumban eru oydd av feldum, men
nógvir fleiri enn tey fyri at fáa
búvívurskiftini á hædd við nútím-
ans listarlíga dugnaskap og »kom-
fort«.

Vit ynskja eina nýskipan av
flutningsviðurskiftunum.

Vit vilja til tess nýta øll visind-
lig evni og uppfinningar. Skapa
eina líðiliga og skjóttvirkandi høv-
udsæðr. í okkara samlívi og handli-
skapi.

I hesa og aðra ætt vil okkara
flokkur leggja alla orkuna á at
fremja øll gagnslig framstig, men
samstundis byrgja fyri, at tey ein-
ans skulu vera til gagns fyri »pro-
fittmakararnar«. Øll menniskju
skulu fáa gott av framstignum.

Men áðrenn vit koma so langt,
megu vit loysa hin ovurstóra og
torføra spurningin at »avmobili-
sera« og umskipa hin velduga
kriggsíðnaðin til friðartíðarvirkan.
Tað er henda teinin á vegnum til
eina nýggja og betri skipan, at
flestir menn bera ótta fyri. Tús-
undatal av monnum hava í huga
tað ræðuliga óskil aftaná kríggið
1914—18 til 1939, tá verðin júst
av hesum óskili kom at standa í
einum helvitiseldi, ið mannaættin
aldri hevur sæð mæla til.

Tey komu í hesum tíðarskeiði
at ganga arbeisleys. Teirra fa-
miljur vóru rakføddar og komu at
ganga sum kloddavætti.

Hvat ið so skal verða neyðugt
at offra, so má tað offrast fyri at
sleppa undan, at tlikt skal henda
aftur.

Vit eru stoltir av, at vit eru
farnir so langt í óbeinleiðis og
beinleiðis skatti, at verðin, um hon
gáaði eftir hesum, vildi ógvast við.
farnir so langt fyri at bjarga land-
inum og veita øllum livilígg kor.

Vit vita, at vit — til at byrja
við — koma at liva í eini verð
við troti og sakni, at eitt liðandi
Europa í mong ár vil standa fyri
durum okkara.

I fyrstu syftu: flokkurin vil
krevja, at yvirfóð og rikidømi við
oyðslan og lættisinnadum lívi ikki
skal sleppa at trivast undir liðini
á fátækradømi, troti og vesældømi
og neyð eins og tilfelli var undan
krignum.

Hvat ið trot so verður talan um
so skal tað deilast javnt út á øll
menniskju, ognarmannin eins væl
og arbeidarin.

Leiðin hjá veraldarpolitikkinum
er ávírkið fyri orðaskifti og »speku-
lation« kring allan heimin í dag.

Vit eru í einum av teimum
størstu broytingartíðum í manna-
søguni.

Tað er greitt, at hin bretska
arbeðaraflokkurin kennir seg vera

til fyri at taka verðaldarlíga á-
byrgd. Flokkurin veit eisini, at
eftirkriggs»problem« eru í stoypi-
skeiðini. Fólki eru lynt fyri
einum nýggjum slagi av áræði og
dirvi, tí slagnum av áræði og dirvi,
ið bera stór ynski og krev í fylgju
við sær.

Mannaættin er á ferð móti ein-
um nýggjum heimi, inn í ein
nýggjan og friðari sjónaring.

Hiplingur og Grágás.

Eg vil fegin biðja menn, um
teir verða varnir við nakran hipl-
ing í ár, um vinarliga at lata meg
vita tað. Serliga vil eg biðja
Gjáarmenn, Viðoyingar og Mikla-
dalsmenn at siga mær um hiplingur
eigur aftur har í ár.

Hin gamli hiplingurin er góður
at kenna frá skarvi, við tað at
hann er hvitur um vangarnar og
í summarbúna fær hin hvíta blettin
við lærið (»Sedil við lærið«).

Ungarnir eru ikki so góðir at
kenna frá skarvi, helst tá ið teir
siggjast longur burtur frá, men
teir eru mest eitt sindur ljósir
undir øsinum. I fyrstani eru teir
eisini mikið ljósir undir bringuni
og undir búkinum, men seinni
verður hesin liturin at dimmast.

Tá ið hiplingur situr á landi,
situr hann gjarna við heldur meiri
samankræktum hálsi enn skarvur.

Tað eru mannaminni síðani
grágásin var avoydd í Føreyum.
Hon átti einaferð her í stórari
mongd. Nú tykist sum um hon
hevur hug at vitja aftur. Menn
hava sæð hana her við småum
ungum. Og eftir sum frásigt
man hon hava átt onkurstaðnis í
Kaldbakssíðu og eisini undir Borg-
ini á Sandey. At hon er komin
aftur at eiga er einki annað enn
eitt gleðiligt merki uppá at vit
eru komnir meiri eftir at eitt fjøl-
ment og margháttað fuglalív er
eitt prýði fyri land okkara.

Eg loyvi mær at biðja menn
runt um landið um ikki at gera
hesum báðum fuglum ónáðir, um
menn koma fram at teimum.

Sverre Petersson.

Øll eiga at brúka
Føroyska hondsápu
frá fabrik OKKARA

Barnahjálpin!